

Anhörigperspektiv vid flytt till vård- och omsorgsboende

Marie Cederschiöld högskola i samarbete med Ersta diakoni, Bräcke diakoni, FOU nu och Nestor FoU-center

Magnus Jegermalm, professor Marie Cederschiöld högskola, Pia Nilsson, doktorand Marie Cederschiöld högskola, anhörigkonsulent Ersta diakoni

Forskningsprojekt 2024-2026

- Intervjustudier med anhöriga och professionen
- Workshops
- Verktygslåda
- Finansierad av Familjen Kamprads stiftelse med 4.3 mkr

20 intervjuer med
anhöriga vars
närstående flyttat
till vård-
omsorgsboende

Om intervjustudie med anhöriga

- Intervjuer med 20 anhöriga under våren 2024
- 12 partnervårdare, 6 personers närstående sin mamma, 1 pappa och 1 svärmor
- Åldersspann på anhöriga 27-92 år gamla
- Vanligaste åldersspannet 65-80 år (12 st)
- En majoritet av närstående (75%) har en demenssjukdom

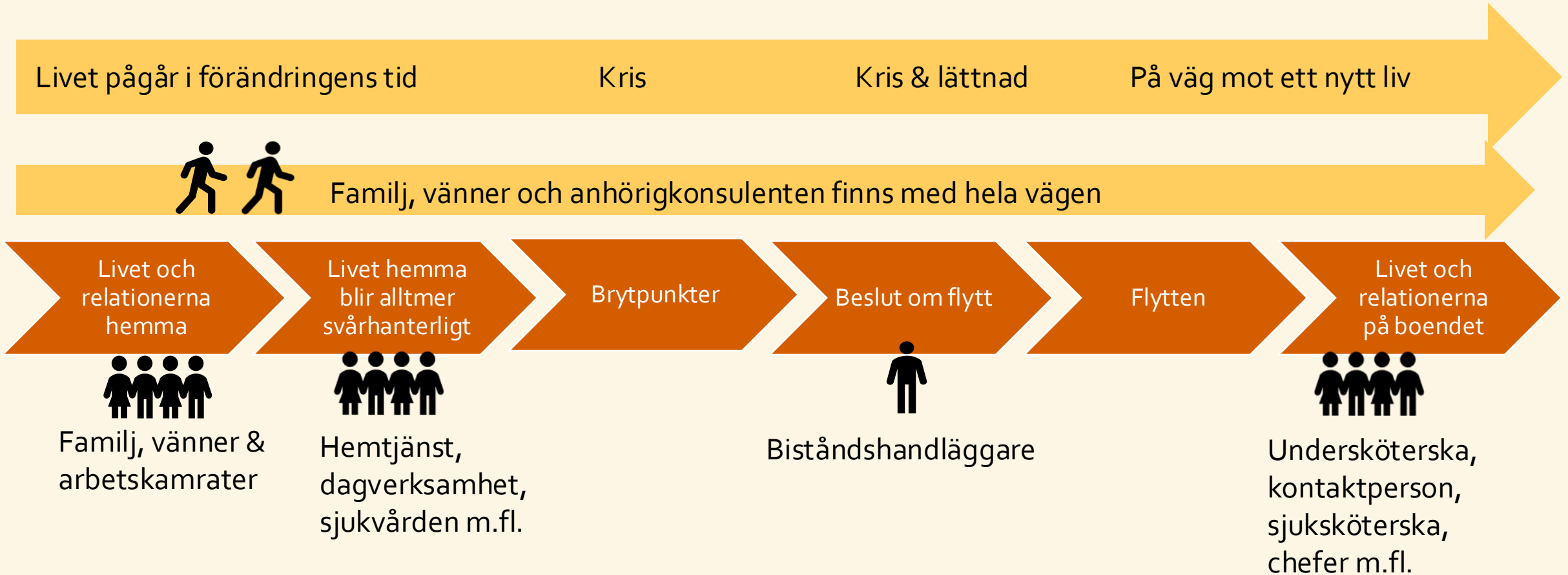
Om studie med professionella

Intervjuer med:

- Anhörigkonsulenter
- Undersköterskor i hemtjänst
- Biståndshandläggare
- Undersköterskor på särskilda boenden
- Sjuksköterskor på särskilda boenden
- Enhetschefer
- Verksamhetschefer

35 personer som
möter anhöriga i
processen när den
närstående flyttar från
det egna hemmet till
ett boende

Flyttprocessen

Samtliga 35 intervjupersoner anser att det ingår i yrkesrollen att stödja anhöriga och ha ett empatiskt bemötande

- På vilka olika sätt arbetar man med att stödja anhöriga?
- Utmaningar och behov

Livet pågår i förändringens tid

Förändringen

Långvariga relationer

Vilsenhet, oro och irritation.

Förståelse och en acceptans för att relationen och sjukdom tillhör livet

Hjälp och stöd från det egna nätverket

Insatser från äldreomsorgen

Röster från anhöriga

Plötsliga förändringar som en stroke: *"Blixt från en klar himmel"* eller *"Klockan var slagen"*

"Telefonen har blivit en kroppsdel. Var beredd, standby". (IP₃)

"...samtidigt så förde den här sjukdomen paradoxalt nog oss närmare varandra. För hon insåg ju hur mycket hon behövde mig". (IP₁)

Undersköterskor i hemtjänst

- Anhöriga är centrala och viktiga, personalen har ansvar för att ge stöd och trygghet
- Mellanfunktion mellan kund- anhöriga- biståndshandläggare
- Bygga goda relationer, god kommunikation
- Anhöriga är viktiga i vårdprocessen/anhöriga vill vara delaktiga. *"Hans fru vill alltid raka och klä på honom, men det är jag som duschar honom"*

Undersköterskor Utmaningar och behov

- Tidsbegränsningar
- Risk för konflikter med anhöriga särskilt när de har förväntningar på HUR vård och bemötande ska ske, brukar lösa sig när relationen mellan personalen och anhöriga fördjupats

Brytpunkter

Det oundvikliga

Återkommande, eskalerande och svårhanterbara händelser och kriser efter en "lång" period i det egna hemmet.

Vardagslivet pågår då den närstående drabbas av en akut och allvarlig sjukdom som kräver omedelbar vård och omsorg.

Kortare eller längre tid av vårdande i det egna hemmet, då den anhörige drabbas av utmattning eller akut sjukdom som kräver vård.

Biståndshandläggarna

- Anhöriga är viktiga i processen och i arbetet fram till beslutet –har djup kunskap om livssituationen som underlättar handläggarens utredning

"Anhöriga är ovärderliga, utan dem skulle vårt arbete vara mycket svårare"

- Samtal, information, delaktighet i processen, avlastande insatser, kontinuerlig kontakt med anhöriga
- Mycket emotionellt stöd både till den enskilde och till anhöriga
- Anhöriga är en samarbetspart- en naturlig och central del i yrkesrollen

Biståndshandläggare Utmaningar och behov

- Konflikter mellan anhöriga
- Juridiska frågor
- Anhörigas förväntningar på beslut om insatser som är för tidiga att fatta
- Balansera anhörigas engagemang med den enskildes självbestämmande
- Brist på utbildning i anhörigfrågor och hög arbetsbelastning

Beslut

Avgörande ögonblick i den långa "resan"...

Vikten av gott bemötande från biståndshandläggare

“Jag är så tacksam mot den där biståndshandläggaren. För det första var hon väldigt trevlig och mjuk och rar. Satt och småpratade. Själv satt jag bara och väntade på den där frågan. Men hon ställde frågan på ett så naturligt sätt. Hon sa mer så här X, hur tycker du att det här låter som jag har berättat för dig nu? Jo, men det låter bra, svarade han. Och det var lika med ett ja då. Så det vill mycket till att det är rätt person som sitter där”. (IP 16)

Livet och relationerna på boendet. Anhörigas röster

Flytten

"Det var helt okej bortsett från att vi fick ju liksom, jag tror man har, om det var 48 eller 42 timmar. Men du har inte lång tid alltså. Du får besked, nu är det plats. Och sen då har du liksom, jag tror det var tre dygn alltså, på att flytta in". (IP 20)

Lämnandet

"Då började ju nästa traumatiska händelse. Så det var fruktansvärt att lämna henne där". (IP 1)

Återskapandet

"Samtidigt alltså den där känslomässiga chocken. Att veta att det här är ju skilsmässa. Påtvingad skilsmässa. Som ingen av oss ville egentligen. Så det blev ju att återupprätta den relation som fanns kvar då". (IP 1)

Undersköterskor på boendet

- Anhöriga viktiga för den boendes välbefinnande och skapa en trygg miljö för samtliga parter
- Relationen mellan anhöriga och kontaktpersonen är avgörande- skapa relation är en process
- Anhöriga uppmuntras till att vara delaktiga i den närståendes liv på boendet
- Att lyssna, ge och ta emot information och skapa trygghet är centralt
- Kontaktpersonen är en viktig länk mellan anhöriga och den närstående

Undersköterskor Utmaningar och behov

- Tid för att möta och stödja anhöriga
- Kompetensutveckling för att förstå anhörigas behov
- Behov av stöd från ledning och team
- Missnöjda anhöriga eller anhöriga med för höga förväntningar
- Att hantera gränser för att värna den närståendes integritet

Sjuksköterskor på boendet

- Strukturerat arbete att hantera anhörigkontakter från första stunden till den närstående avlider.

"Det handlar inte om att det ska finnas utrymme, utan det ingår. Anhörigkontakten är en likvärdig del av omvårdnaden"

- Delaktighet är viktigt i processer runt den närstående
- Viktigt att ge kontinuerlig information
- Viktigt att ha kunskap och förstå anhörigas behov och utmaningar

Sjuksköterskor

Utmaningar och behov

- Viktigt med anhörigperspektivet men svårt att hitta tid i det dagliga arbetet för det
- Stor utmaning att hantera olika åsikter mellan anhöriga och personal
- Utmaningar när anhöriga har dåligt samvete eller starka åsikter.
- Anhöriga behöver stöd för att förstå sjukdomar och förändringar hos den närstående

Enhetschefer

- Kontakten med anhöriga är central - från inflytt till efter att den närstående avlidit
- Kontakten med anhöriga är kontinuerlig och omfattar både känslomässiga och praktiska aspekter
- Anhöriga en del av teamet
- Anhöriga kan inte "dras över en kam" - relationen mellan anhöriga och närstående spelar roll för personalens kontakt med anhöriga

Enhetschefer

Utmaningar och behov

- Olika förväntningar från anhöriga som kan leda till både stress och missförstånd
- Resurs och tidsbrist kan hindra ett fullständigt anhörigstöd
- Kan vara svårt att hitta en balans mellan stöd för anhöriga och personlig trygghet för den närstående

Dilemman-jobbiga, besvärliga, engagerade eller otrygga?

- Syskon som är oense om insatser
- Konflikter mellan anhöriga som spiller över på kontakten med personalen
- Anhöriga med psykiska problem eller som vill åt den närståendes tillgångar
- Anhöriga som inte förstår eller vill acceptera den närståendes vårdnivå, dvs hur sjuk personen är och vilka förmågor som finns kvar. Gäller också palliativ vård.

Reflektioner om varför

- Anhöriga kan vara oroliga och rädda
- Anhöriga kan ha höga förväntningar på vården och omsorgen
- Anhöriga kan ha svårt att acceptera att vården och omsorgen inte alltid kan vara som de vill
- Anhöriga kan ha svårt att förstå och acceptera de beslut som fattas om vården och omsorgen
- Anhöriga kan ha svårt att hantera sin egen sorg och frustration i samband med vården och omsorgen.

Anhörigkonsulenterna

- Enda yrkesgruppen som har anhöriga och anhörigstöd som yrkesroll
- Möter anhöriga i hela processen och tydligast kan se brister i samordning och "stuprör"
- Viktigt att ge information om vilket stöd som är möjligt i flyttprocessens olika faser
- Samverkan och förebyggande stöd är viktiga delar i arbetet

Anhörigkonsulenter

Utmaningar och behov

- Anhöriga ses ofta som "jobbiga" av andra verksamheter- inte som en resurs
- Brister i samarbete mellan verksamheter
- Kontinuitet i stödet saknas ofta i brist på samordning mellan verksamheter i äldreomsorgen
- Anhöriga upplever att de inte alltid får det stöd och den uppmärksamhet de behöver

Anhörigperspektivets betydelse

Motverkar ett hanterbart anhörigskap

- Vården och omsorgen om den närstående brister
- Instrumentellt, empatilöst förhållningssätt
- Inte begripliggöra situationen tillsammans
- Exkluderad och inte bli lyssnad till
- Inte få lättillgänglig och kontinuerlig kontakt och information
- Behov av anhörigstöd, men är inte tillgänglig

Bidrar till ett hanterbart anhörigskap

- Närstående får en god vård och omsorg
- Empatiskt, intresserat förhållningssätt
- Att begripliggöra situationen tillsammans
- Vara delaktig och bli lyssnad till
- Lättillgänglig och kontinuerlig kontakt och information
- Anhörigstöd

Några slutsatser

- Anhöriga har gått från en sekundär roll till att vara en central del- en viktig förändring i äldreomsorgen
- Anhörigperspektivet är centralt- underlättar professionens arbete, stödjer anhöriga och bidrar till en bättre vård för den närstående
- Balansera anhörigas engagemang med den enskildes självbestämmande
- Tidsbrist och kunskapsbrist för att möta och stödja anhöriga
- Behov av stöd från ledning och team när konfliktfyllda situationer uppstår

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:esh:diva-11587>

